

Vročinski krči ali **febrilne konvulzije** so občasni možganski napadi, ki se pojavljajo pri nekaterih otrocih, ki imajo povišano telesno temperaturo (običajno nad 38,5°C), pri katerih pa le-ta ni povzročena z akutno znotraj možgansko okužbo. Doživi jih približno 2 do 5% vseh otrok.

Pojavljajo se med 6. mesecem in 5. letom starosti (pogostejše pri fantkih). Takrat je vzdražljivost možganov največja. Hkrati je to obdobje, ko otroci najpogosteje zbolevajo za okužbami. Pomemben dejavnik pa je tudi genetika. V družinah, kjer so starši ali sorojenci z vročinskimi krči, je večja verjetnost, da bo otrok imel vročinske krče. Raziskave kažejo, da imajo pomembno vlogo tudi endogeni pirogeni (snovi, ki nastajajo v telesu ob povišani telesni temperaturi), ki povečajo vzdražljivost možganov. Drugi dejavniki tveganja za pojav vročinskih krčev so še: prezgodnji porod, dolgotrajno zdravljenje v enoti za intenzivno terapijo novorojencev in razvojni zaostanek.

Krči pogosto trajajo kratek čas in se spontano prekinajo, večinoma niso nevarni, če trajajo manj kot 15 minut, navadno manj kot 5 minut, zajamejo celo telo in se ne ponovijo v naslednjih 24 urah. To so tako imenovani **enostavni (preprosti) vročinski krči**. **Kompleksni (zapleteni) vročinski krči** trajajo več kot 15 minut, so žariščni (zajamejo samo eno izmed okončin ali le polovico telesa) in/ali se ponovijo v prvih 24 urah in/ali povzročajo prehodne nevrološke izpade, ki minejo v 24-72 urah. Če krči trajajo več kot 15 minut, otroka navadno že pripeljejo do prve zdravniške oskrbe. Zdravnik bo krče prekinjal z antikonvulzivi. Če se po dajanju rektalnega antikonvulziva krč ne prekine, gre za **vročinski epileptični status**, ki ga je treba aktivneje prekinjati z zdravili, ki se jih daje venozno ali v obliki infuzije. V takem primeru sta večkrat potrebna tudi vzpostavitev umetne dihalne poti in zdravljenje v intenzivni enoti. K sreči se pojavlja redko (pri 1 do 2 % primerih) in je definiran kot dolgotrajni (več kot 30 minutni) vročinski krč, ali si krči sledijo, brez da bi med njimi otrok prišel do zavesti, in lahko povzroči trajne možganske poškodbe zaradi pomanjkanja kisika ali delne onesposobitve dihal.

Pri približno 2 do 5% otrok, ki so kadar koli imeli vročinske krče, se razvije epilepsija. Veliko večja pa je verjetnost, da se vročinski krči pri posameznem otroku ponovijo, in sicer tretjina otrok doživi vročinske krče več kot enkrat. Kdaj in kolikokrat ob ponovnih vročinskih stanjih se bodo krči pojavili, je nemogoče napovedati. K sreči se pri večini teh otrok po 5. letu vročinski krči več ne pojavljajo. Tudi verjetnost pojava epilepsije je pri otrocih z enostavnimi vročinskimi krči le malo višja kot v splošnem prebivalstvu (1–2,4 %), pri kompleksnih vročinskih krčih pa je ta odstotek nekoliko višji (4,1–6 %).

OSTANIMO MIRNI!

V času, ko vaš otrok doživlja vročinske krče, je najbolje, da ostanete mirni in ga pozorno opazujete. Otroka je najbolje položiti na tla in umakniti ostre predmete, da se preprečijo dodatne poškodbe. Ni ga priporočljivo držati v naročju. Otrok naj leži na boku ali trebuhu, da ne pride do zadušitve. Prav tako mu med napadom ničesar ne polagajte v usta. Če napad traja več kot 10 minut, otroka odpeljite v najbližji zdravstveni dom ali bolnišnico. Vedno pa je potrebno otroka po napadu peljati k izbranemu pediatru, da se poišče vzrok povišane telesne temperature.

PREPREČEVANJE VROČINSKIH KRČEV

Vročinske krče učinkovito preprečimo le, če pri otroku preprečimo možnost okužbe in s tem razvoj povišane telesne temperature.

1. OTROK NAJ BO ČIM MANJ OBLEČEN ALI POKRIT

2. MLAČNA KOPEL

3. HLADNI NAPITKI

4. ANTIPIRETIKI (paracetamol – Lekadol, Daleron) se priporočajo šele nad temperaturo 38°C za otroke, ki so že kdaj imeli vročinske krče in nad 38,5°C za ostale. Prav tako je pomembno povedati, da s temi zdravili ne bomo zagotovo preprečili nastanka vročinskih krčev. Otrokom, pri katerih se vročinski krči ponavljajo, se običajno predpiše antikonvulziv – sredstvo za preprečevanje napadov.

Pri nas se uporabljata preparata diazepam rektalno (Stesolid) ali midazolam v obliki oralne raztopine (Epistatus) ob krčih, ki trajajo več kot 2 minuti.

V kolikor se KRČI PONOVIJO in trajajo dlje kot 2 minuti, uporabite zdravilo – **STESOLID 5 mg** (za otroke < 13 kg) ali **STESOLID 10 mg** (za otroke > 13 kg), ki učinkovito PREKINJA KRČE.

KAKO APLICIRAMO STESOLID? Otroka položimo na desni bok s pokrčenimi kolena. Odstranimo pokrovček s cevke ter konico namažemo s hladilnim mazilom ali vazelinom. Nato otroku v zadnjično odprtino nežno vstavimo cevko ter jo potisnemo do konca nastavka v zadnjico (če je otrok mlajši od 3 let, le do polovice). Popolnoma iztisnemo vsebino rektalne cevke in jo nato počasi izvlečemo. Tudi med odstranjevanjem rektalne cevke stiskamo, da se zdravilo ne vrne v aplikator. Otroku nato še nekaj časa stiskamo zadnjico, da preprečimo iztekanje zdravila. Zaželeno je, da je rektalna cevka med izstiskavanjem zdravila obrnjena navpično navzdol, ker le tako zagotovimo popolno porabo zdravila. V kolikor KRČI NE PRENEHAJO v 5 minutah, postopek PONOVIJO s STESOLIDOM 5 mg. To je NAJVIŠJI PRIPOROČEN ODMEREK!

Zdravilo EPISTATUS PFS se uporablja za prekinjanje vročinskih krčev ali epileptičnih napadov, ki trajajo več kot 2 - 3 minuti. Zdravilo je pakirano v škatlici, v kateri so tri oz. štiri napolnjene brizge in pisno navodilo za uporabo. Ena brizga je za enkratno uporabo. Tekočina, ki po uporabi ostane v brizgi, ni namenjena kasnejši uporabi. Pred uporabo je potrebno preveriti rok uporabe zdravila.

Zdravilo se aplicira v ustno (v medicinskem besedišču bukalno) votlino, to je prostor med notranjo stranjo lica in zgornjo ali spodnjo dlesnijo. Zdravilo se potem vsrka v krvni obtok in potuje do možganov, kjer začne hitro delovati. Pri odmerjanju zdravila morate upoštevati zdravnikova navodila. Otrok naj ima vedno pri sebi dve brizgi v originalni ovojnini – v vrtcu, na sprehodu, v šoli...

UKREPI PRI VROČINSKIH KRČIH IN APLIKACIJA ZDRAVILA

1. Otroka takoj namestimo v bočni položaj na varni podlagi. POMEMBNO: Otroka med krči ne držimo v naročju in ga ne pestujemo.
2. Če traja krč več kot 2 minuti, pripravimo zdravilo EPISTATUS PFS.
3. Napolnjeno brizgo vzamemo iz ovojnine.
4. Odstranimo rdeč pokrovček na brizgi in pripravimo predpisani odmerek zdravila.
5. Otrokovo glavo poravnamo s podlago.
6. Razpremo otrokove ustnice in vstavimo konico brizge v prostor med notranjo stranjo lica in zgornjo ali spodnjo dlesnijo. POMEMBNO: Brizgo na vstavimo med otrokove zobe, ker jo lahko pregrizne.
7. Zdravilo počasi iztisnemo v prostor med notranjo stranjo lica in spodnjo ali zgornjo dlesnijo; če je možno pol v zgornjo in preostalo polovico v spodnjo ustno votlino.
8. Brizgo umaknemo iz ust in nežno stisnemo otrokove ustnice, da zdravilo ne izteče ven.
9. Uporabljeno brizgo zavrzemo.
10. Otroka ponovno namestimo v bočni položaj.

V primeru, da krči po 5 minutah ne prenehajo, najprej preverimo dihanje:

- Če otrok diha normalno, ponovno apliciramo zdravilo, vendar polovični odmerek. Če po drugem odmerku ni učinka, pokličemo 112.
- Če postane otrokovo dihanje plitvo, pokličemo 112 in ne apliciramo drugega odmerka zdravila.

Vir:

- Algoritem zdravljenja epileptičnega statusa pri otrocih – poneonatalno obdobje., 2012. KO za otroško, mladostniško in razvojno nevrologijo, Pediatrična klinika. Dostopno na: www.intranet.kclj.si.
- www.zd-lj.si

Kristina Vogrin, dr.med.spec.ped.